

Rapport

Rapport betreffende een klacht over het regionale politiekorps Drenthe.

Datum: 22 september 2011

Rapportnummer: 2011/277

Klacht

Verzoekers klagen erover dat politieambtenaren van het regionale politiekorps Drenthe op 15 juli 2009 hun kinderen met gebruikmaking van buitenproportioneel geweld uit hun huis hebben gehaald.

Verder zijn zij van mening dat de politie niet bevoegd was handboeien te gebruiken bij hun zoon.

Bevindingen en beoordeling

Algemeen

De 15-jarige zoon en 13-jarige dochter van verzoekers waren door de kinderrechter onder toezicht gesteld van Bureau Jeugdzorg (BJZ). Verder had de kinderrechter een machtiging verleend om deze kinderen uit huis en in een voorziening voor crisisopvang te plaatsen. Het verblijf in een crisisopvang was naar het oordeel van de kinderrechter noodzakelijk in het belang van de verzorging en opvoeding van de kinderen. De zoon en dochter van verzoekers verbleven daarom in een opvangcentrum voor jeugdigen. Op enig moment hadden de kinderen deze instelling verlaten en waren zij teruggekeerd in de woning van verzoekers. Op 14 juli 2009 belde een medewerker van BJZ naar verzoekers met de mededeling dat hun zoon en dochter terug moesten naar het opvangadres. Daarna ging de politie op 14 juli 2009 bij verzoekers thuis langs en deed dezelfde mededeling. Vervolgens gingen drie medewerkers van BJZ op 15 juli 2009 naar de woning van verzoekers, omdat de kinderen nog niet waren teruggekeerd op het opvangadres. Deze medewerkers legden verzoekers uit dat de kinderen terug moesten. Tijdens dit gesprek zette verzoeker twee medewerkers van BJZ uit de woning. Daarna ging de politie de woning binnen. Uiteindelijk haalde de politie de twee kinderen uit de woning en bracht zij de kinderen terug naar het opvangadres.

Bevindingen

Visie verzoekers

1. Toen de politie op 15 juli 2009 de woning binnenkwam, hadden de kinderen zich in de badkamer op de eerste verdieping van de woning verstopt. De politie bonkte hard tegen de badkamerdeur. Daarna deed de zoon de deur open. Eén politieambtenaar heeft de zoon bij zijn arm gepakt. Toen de zoon zich hiertegen verzette, pakte een tweede politieambtenaar de andere arm van de zoon beet. Daarna werd de zoon tegen de muur gezet en geboeid. Vervolgens werd hij de trap afgeduwd. Ook is de zoon buiten tegen de auto geduwd. Verder heeft de politie hard tegen de zoon geschreeuwd. De politie heeft de zoon heel hard bij zijn nek, hoofd en armen gepakt. Volgens verzoekers brak de politie bijna de arm van hun zoon. Verder zaten de handboeien die bij de zoon waren omgedaan

te strak. Na het voorval had de zoon allerlei wondjes. De dochter is niet door de politie geboeid. Zij had na het optreden van de politie wel een blauwe plek en een wond. De dochter heeft aangegeven dat de politie haar broer niet echt geslagen heeft, maar de politie hem wel slecht behandeld heeft. Verzoekers vinden dat de politie hun zoon heeft behandeld alsof hij een zware crimineel was; er zijn hem handboeien omgedaan en zijn capuchon is over zijn hoofd getrokken. Toen de dochter eenmaal terug was op het opvangadres zag zij dat zij bloed aan haar handen had en de afdruk van nagels in haar huid stond. Verder waren er plekken op haar nek met bloed. Beide kinderen hadden blauwe plekken doordat de politie ze zo hardhandig had vastgepakt.

2. Verzoekers zijn verder van mening dat de politie onnodig geweld heeft gebruikt bij het ophalen van de kinderen. Zij hadden niet verwacht dat de politie het door haar gebruikte geweld zou uitoefenen. Volgens verzoekers staat dit geweld niet in verhouding tot het daarmee beoogde doel. Verzoekers zijn van mening dat de politie onvoldoende heeft geprobeerd om door middel van praten de kinderen te bewegen mee te gaan met de medewerkers van BJZ. Volgens verzoekers was er geen sprake van een noodsituatie waarbij ingrijpen door de politie noodzakelijk was. Verzoekers stellen dat er wel 12 tot 18 politieambtenaren aanwezig waren. De hele buurt kwam kijken, omdat er zoveel politie was.

3. Verder zijn verzoekers van mening dat de politie niet bevoegd was handboeien te gebruiken bij hun zoon. Hun advocaat wijst erop dat op grond van artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Ambtsinstructie, zie Achtergrond, onder 1.) handboeien slechts kunnen worden gebruikt bij iemand die rechtens van zijn vrijheid is beroofd. Volgens verzoekers was hun zoon echter niet rechtens van zijn vrijheid beroofd. Verzoekers stellen dat hun zoon zeker niet agressief overkwam en het omdoen van de handboeien overbodig was. Verzoekers hebben aangegeven dat de kinderen niet terug wilden naar het opvangadres. De kinderen stelden dat zij daar werden mishandeld. Volgens verzoekers miste hun zoon school en dronk hij alcohol sinds hij op het opvangadres verbleef. Verzoekers hebben wel tegen hun kinderen gezegd dat zij vanwege de uitspraak van de rechter terug moesten naar het opvangadres, maar de kinderen wilden niet terug en verzoekers wilden de kinderen niet dwingen.

Visie burenen

4. Enkele burenen van verzoekers hebben in brieven hun visie gegeven over het voorval op 15 juli 2009. De burenen hebben alleen gezien wat er zich buiten de woning van verzoekers heeft afgespeeld. Uit de brieven van de burenen komt het volgende naar voren. De zoon stribbelde heel erg tegen en wilde niet meekomen. Hij werd door twee politieambtenaren met grof geweld de politieauto ingedrukt. De dochter had geen handboeien om, maar de politie hield haar armen op haar rug vast. Zij schreeuwde dat zij pijn in haar arm had. De dochter stribbelde heel erg tegen toen zij in de politieauto werd geduwd. Verzoekers

schreeuwden waarom dit zo moest en huilden.

Informatie verstrekt door betrokken politieambtenaren

5. Op 14 juli 2009 had de gezinsvoogd verzoekers gebeld. Voordat zij kon zeggen dat de kinderen vóór 15 juli 2009 om 12.00 uur terug moesten zijn op het opvangadres werd de verbinding verbroken. Daarna is betrokken politieambtenaar K. op 14 juli 2009 bij verzoekers langsgegaan om mee te delen dat de kinderen de volgende dag vóór 12 uur dienden te worden teruggebracht naar het opvangadres. K. hoorde de kinderen op dat moment schreeuwen dat zij niet terug wilden. Voordat de medewerkers van BJZ en de politie op 15 juli 2009 naar de woning van verzoekers zijn gegaan, hebben zij eerst werkafspraken gemaakt. Politieambtenaar V. heeft toen als chef van dienst de situatie besproken met drie medewerkers van BJZ en vier politieambtenaren. V. heeft op dat moment ook de rechterlijke uitspraak gecheckt. BJZ zou proberen om de kinderen vrijwillig mee te laten geven. Mocht dit niet lukken dan zou de hulp van de politie worden ingeroepen. Tijdens deze bespreking is ook gesproken over het wel en wee van de kinderen en het eventuele gebruik van gepast geweld door de politie. BJZ was hier volgens V. heel duidelijk over: er lag een uitspraak van de rechter en de kinderen moesten hoe dan ook mee.

6. Op 15 juli 2009 gingen drie medewerkers van BJZ de woning van verzoekers in om met hen te praten. Betrokken politieambtenaren mevrouw H. en de heer K. stonden op dat moment aan de voorkant van de woning. Betrokken politieambtenaren B., Ke., Kl. en W. stonden aan de achterkant van de woning om te voorkomen dat de kinderen via die kant weg zouden gaan. Nadat de medewerkers van BJZ ongeveer 10 minuten in de woning waren geweest, werden twee medewerkers met veel bravoure de woning uitgezet door verzoeker. De andere medewerker van BJZ was op dat moment nog in de woning aanwezig. Verzoeker wilde de voordeur dicht doen, maar K. heeft dit voorkomen. Daarna heeft verzoeker K. en H. vrijwillig de woning binnengelaten. Zij hebben verzoekers uitgelegd dat er een uitspraak van de rechter lag en dat er geen andere mogelijkheid was dan de kinderen mee te geven. Op de achtergrond schreeuwden de kinderen dat zij niet mee wilden. Op enig moment kwam de zoon de trap af. Hij schreeuwde dat hij niet mee ging en liep weer naar boven. K. stelt dat hij, H. en de medewerkers van BJZ meerdere keren hebben geprobeerd om de kinderen op een nette manier mee te krijgen, maar verzoeker wenste geen enkele medewerking te verlenen. K. denkt dat hij wel tien keer tegen verzoeker heeft gezegd: geef die kinderen nu op een normale manier mee. Ook hebben K. en H. aangegeven dat de kinderen anders met enige dwang en mogelijk met enig geweld de woning zouden worden uitgehaald. Verzoeker stelde dat de kinderen niet mee gingen. H. heeft aangegeven dat verzoeker helemaal over de rooie en hartstikke woest was. Uiteindelijk heeft K. via de portofoon de collega's die buiten stonden naar binnen geroepen.

7. Nadat deze collega's in de woning waren, is K. samen met W. en Kl. naar de eerste verdieping van de woning gegaan. De zoon en dochter bevonden zich op die verdieping in de badkamer. Volgens K. wilde de zoon de deur van de badkamer dichttrekken, maar dit werd door K. en zijn collega's voorkomen. In de badkamer stond de zoon met grote ogen, een agressieve blik en gebalde vuisten. De dochter stond achter de zoon. K. stelt dat de dochter schreeuwde dat zij niet mee wilde. Vervolgens heeft K. de zoon bij een arm gepakt en heeft hij geprobeerd de zoon uit de badkamer te halen. Hierop begon de zoon tegen te werken. Daarna pakte W. de zoon bij zijn andere arm en werd de zoon door K. en W. tegen de muur aangezet en geboeid. K. voelde dat de zoon tegenwerkte. W. stelt dat de zoon verbaal en fysiek agressief was en zich heftig verzette. Hij heeft aangegeven dat de zoon is geboeid, omdat hij de trap af moest en heel wild was. Op die manier heb je nog een hand vrij om hem te begeleiden en ervoor te zorgen dat je niet met z'n allen de trap af rolt, aldus W. Verder heeft W. een capuchon over het hoofd van de zoon getrokken, omdat de zoon constant de confrontatie opzocht. Op deze manier werd voorkomen dat de zoon kon spugen. W. heeft eerder bij justitie gewerkt en daar was het heel gebruikelijk om, als dat nodig was, een capuchon over iemands hoofd te trekken. Vervolgens is de zoon achterwaarts de trap afgeleid, zodat de politieambtenaren en de zoon niet van de trap konden vallen. Toen zij beneden aankwamen, is de zoon direct naar de politieauto gebracht. Hij klaagde dat de handboeien te strak zaten. K. heeft toen de boeien wat losser gedaan. Ook hebben K. en H. de zoon gevraagd of de capuchon af moest, maar dat wilde de zoon niet. De dochter is zonder al te veel tegenwerken met de politie mee gegaan. Vervolgens zijn K. en H. met de zoon naar het opvangadres gereden. Tijdens de autorit hebben zij de handboeien bij de zoon om gelaten, zodat hij rustig zou blijven en K. en H. niet van achteren kon aanvallen. K. heeft aangegeven dat hij en H. niet hebben overwogen om de handboeien af te doen. Daar was de zoon volgens K. te opgefokt voor. Bij aankomst op het opvangadres zijn de handboeien bij de zoon afgedaan. Volgens H. duurde de autorit 15 tot 20 minuten. Bij het uit huis halen van de kinderen is er door de politie niet geslagen, gevochten of getrapt. De kinderen zijn wel stevig beetgepakt.

8. K. heeft aangegeven dat het praten met de kinderen niet aan de orde was. De zoon stond in de badkamer in een gevechtshouding met een agressieve houding en blik. Het is niet bij K. opgekomen om nog een gesprek aan te gaan met de kinderen. K. staat nog steeds achter deze beslissing. Er waren namelijk collega's beneden bij een opgefokte vader en moeder. W. stelt dat eerst nog is geprobeerd om de kinderen uit de badkamer te praten en ze tot rust te manen, maar de dochter gilte en de jongen luisterde niet. Verder heeft W. aangegeven dat er niet langer is gepraat, omdat BJZ en K. al hadden geprobeerd met verzoekers te praten en verzoeker helemaal niet voor rede vatbaar was. W. stelt dat hij geprobeerd heeft contact te krijgen met de zoon. Volgens W. ga je niet zonder een woord te zeggen iemand in de handboeien slaan en meenemen. W. zag bij de zoon een dichte houding, razernij en grote ogen. Daar was volgens W. geen contact mee te krijgen. Hij stelt dat het moment van praten dan is geweest.

Visie korpsbeheerder

9. Volgens de korpsbeheerder was er een beschikking als bedoeld in artikel 1:261 van het Burgerlijk Wetboek afgegeven (zie Achtergrond, onder 5.), aangezien het ging om de uithuisplaatsing van minderjarige kinderen. Artikel 812, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering biedt dan de mogelijkheid om de sterke arm in te roepen (zie Achtergrond, onder 6.). In dit geval hadden de minderjarige kinderen van verzoekers zich onttrokken aan het gezag dat door de rechter over hen was aangesteld bij de uithuisplaatsing. In zo'n geval mag BJZ de hulp van de politie inroepen. De politie dient in zo'n geval slechts uitvoering te geven aan de door de rechter afgegeven beschikking. De korpsbeheerder wijst erop dat er meerdere gesprekken met verzoekers zijn gevoerd waarbij is geprobeerd verzoekers te laten inzien dat de kinderen terug moesten naar het opvangadres. Toen dit niet lukte zijn de kinderen met enig geweld de woning uitgehaald. Het geweld bestond uit het boeien van de zoon en het vastpakken en wegduwen van beide kinderen. Het politieoptreden en het daarbij gebruikte geweld had voorkomen kunnen worden als verzoekers hadden meegewerkt aan het uitvoeren van de uitspraak van de rechter.

10. Wat betreft het boeien, heeft de korpsbeheerder het volgende gesteld. De zoon had zich onttrokken aan het gezag dat door de kinderrechter over hem was aangesteld. De korpsbeheerder is van mening dat het uit huis plaatsen en onder een ander gezag plaatsen een vorm van vrijheidsberoving is. De vrijheidsbeperkende beschikking van de kinderrechter kan dan naar analogie in artikel 22 van de Ambtsinstructie worden gelezen (zie Achtergrond onder 1). Mocht de Nationale ombudsman deze visie niet delen dan kan het gebruik van de handboeien volgens de korpsbeheerder ook worden gebaseerd op artikel 8 van de Politiewet (zie Achtergrond onder 4). Gelet op de houding van de zoon diende de politie hem te fixeren om te voorkomen dat de zoon zou vluchten en er onnodig geweld tegen de recalcitrante zoon zou moeten worden gebruikt. Om dat geweld en eventueel letsel te voorkomen dienden handboeien bij de zoon te worden geplaatst. De korpsbeheerder is van mening dat de politie binnen de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit is opgetreden. Dit geldt ook voor het gebruik van de handboeien. De korpsbeheerder vindt dat de politie in de gegeven omstandigheden zeer correct heeft gehandeld en hij acht de klachten dan ook ongegrond.

Beoordeling

11. Voordat de Nationale ombudsman overgaat tot het beoordelen van de klachten, hecht hij eraan op te merken dat in dit geval sprake was van een zeer moeilijke situatie voor alle betrokkenen. Aan de ene kant stonden de ouders en kinderen die bij elkaar wilden blijven wonen en niet wilden dat de kinderen terug zouden worden gebracht naar het opvangadres. Aan de andere kant stonden BJZ en de politie. In dit geval had de politie de ondankbare taak om ervoor te zorgen dat de door de rechter verleende machtiging voor uithuisplaatsing zou worden uitgevoerd. Er lijkt dan sprake te zijn van een onoplosbare

situatie waarbij er eigenlijk alleen maar verliezers zijn. Hierbij zijn de kinderen de grootste verliezers.

12. Nu kinderen betrokken waren bij het optreden van de politie, zal de Nationale ombudsman de klachten mede beoordelen in het licht van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Uit artikel 3, eerste lid, van dit verdrag volgt dat de belangen van het kind de eerste overweging vormen bij alle maatregelen betreffende kinderen. Dit betekent onder andere dat de politie bij handelingen ten aanzien van kinderen de belangen van die kinderen voorop dient te stellen.

Ten aanzien van het geweld

13. Uit het onderzoek van de Nationale ombudsman is naar voren gekomen dat het geweld dat de politie tegen de zoon en dochter heeft gebruikt, bestond uit het vastpakken en/of duwen van de kinderen. Niet is gebleken dat de politie de kinderen heeft geslagen en/of geschopt. Bij zijn beoordeling zal de Nationale ombudsman er dan ook van uitgaan dat het gebruikte geweld bestond uit het vastpakken en/of duwen van de kinderen.

14. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam is beschermd in de Grondwet en in verdragen (zie Achtergrond, onder 2. en 3.). Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een dergelijke inbreuk mag alleen worden gemaakt wanneer daarvoor een wettelijke grondslag bestaat.

15. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is bevoegd geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf (zie Achtergrond, onder 4.).

Om te beginnen rijst de vraag of de betrokken politieambtenaren in de rechtmatige uitoefening van hun bediening waren.

16. In dit geval had een kinderrechter van de rechtbank een machtiging afgegeven om de zoon en dochter van verzoekers uit huis te plaatsen (zie Achtergrond, onder 5.). Tegen zo'n beslissing kan hoger beroep bij het gerechtshof worden ingesteld. Het instellen van hoger beroep was voor verzoekers de manier om de verleende machtiging tot uithuisplaatsing aan te vechten en inhoudelijk aan de orde te stellen. Uit artikel 812, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) volgt dat de machtiging tot uithuisplaatsing - aan degene aan wie de kinderen zijn toevertrouwd - het recht geeft tot het aan hem doen afgeven van deze kinderen, zo nodig met behulp van de sterke arm (zie Achtergrond, onder 6.). Uit de wetsgeschiedenis komt naar voren dat de hulp van de politie kan worden ingeroepen om de uithuisplaatsing te *effectueren* (zie Achtergrond, onder 7.). Dat de hulp van de politie kan worden ingeroepen om de uithuisplaatsing te effectueren,

betekent naar het oordeel van de Nationale ombudsman dat - indien nodig - de hulp van de politie kan worden ingeroepen bij het daadwerkelijk uit huis halen van de kinderen. Uit de wetsgeschiedenis komt verder naar voren dat de politie medewerking *moet* verlenen aan de effectuering van de uithuisplaatsing (zie Achtergrond, onder 7.).

17. De kinderrechter had bepaald dat het niet thuis, maar in een crisisopvang verblijven noodzakelijk was *in het belang van de kinderen* van verzoekers. Vóórdat de politie naar de woning van verzoekers ging, vond er overleg plaats tussen de politie en BJZ. Toen is het welzijn van de kinderen besproken. Hierbij is ook gesproken over het eventuele gebruik van geweld door de politie. Volgens de politie was BJZ hier heel duidelijk over: de kinderen moesten hoe dan ook mee. Nu de kinderrechter en BJZ hadden aangegeven dat het uit huis plaatsen van de kinderen van verzoekers in het belang van deze kinderen was, mocht de politie ervan uitgaan dat het feitelijk en daadwerkelijk uitvoeren van de machtiging tot uithuisplaatsing in het belang van de kinderen was. De rol van de politie is dan beperkt tot het - indien nodig - uitvoeren van deze machtiging. De politie kan ervoor zorgen dat de kinderen daadwerkelijk uit huis worden geplaatst, omdat zij beschikt over een geweldsmonopolie.

18. Gelet op het bepaalde in artikel 812, eerste lid, Rv en de door de rechter verleende machtiging tot uithuisplaatsing, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de betrokken politieambtenaren bij het uit huis halen van de kinderen in de rechtmatige uitoefening van hun bediening waren.

19. Ten aanzien van het door de politie gebruikte geweld overweegt de Nationale ombudsman als volgt. Voordat de politie overging tot het gebruiken van geweld tegen de zoon en dochter, hebben medewerkers van BJZ en de politie - door met verzoekers te praten - geprobeerd ervoor te zorgen dat de kinderen vrijwillig het huis zouden verlaten. De Nationale ombudsman gaat ervan uit dat de politie hierbij heeft aangegeven dat als de kinderen niet vrijwillig zouden meegaan, zij met enige dwang en mogelijk met enig geweld uit de woning zouden worden gehaald. Verzoekers hebben dit namelijk niet weersproken. Toen het na meerdere pogingen niet lukte om verzoekers ertoe te bewegen de kinderen vrijwillig mee te geven dan wel mee te laten gaan, heeft de politie de kinderen uit de woning gehaald. Niet is gebleken dat de politie hierbij meer geweld heeft gebruikt dan in de gegeven omstandigheden noodzakelijk was. Verder is de Nationale ombudsman van oordeel dat een minder ingrijpend geweldmiddel niet voorhanden was. Bij het uit huis halen van kinderen die niet mee willen gaan en zich verzetten, is er geen minder ingrijpend geweldmiddel beschikbaar dan het vastpakken en/of duwen van de kinderen.

20. Over de stelling van verzoekers dat de politie onvoldoende heeft geprobeerd om door middel van praten de kinderen te bewegen mee te gaan, merkt de Nationale ombudsman het volgende op. Uit de verklaringen van de betrokken politieambtenaren komt niet naar voren dat zij bij aankomst bij de badkamer op de eerste verdieping de kinderen expliciet hebben gevraagd om vrijwillig mee te gaan en zij hierbij hebben gezegd dat als de

kinderen dit niet zouden doen de politie ze met dwang en mogelijk met geweld uit de woning zou halen. Nu de politie met minderjarige kinderen te maken had en zij eerder (vooral) met verzoekers had gesproken, was het naar het oordeel van de Nationale ombudsman beter geweest als de politie dit bij aankomst bij de badkamer aan de kinderen duidelijk had gemaakt. De Nationale ombudsman realiseert zich overigens dat het de vraag is of de politie met die mededeling had kunnen bereiken dat de kinderen vrijwillig waren meegegaan. De kinderen wisten dat zij terug moesten naar het opvangadres en dat de politie was gekomen om hen op te halen. De Nationale ombudsman leidt dit af uit de omstandigheid dat de kinderen - voordat de politie overging tot het gebruiken van geweld - meerdere keren hebben geschreeuwd dat zij niet mee wilden. Nu de kinderen wisten dat de politie ze kwam ophalen en de politie enige tijd met verzoekers heeft gesproken vóórdát zij overging tot het toegepaste geweld, hebben de kinderen voldoende kans gehad om vrijwillig met de politie mee te gaan. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat de politie zich genoodzaakt zag snel te handelen, aangezien de emoties hoog opliepen. Dit neemt echter niet weg dat het beter was geweest als de politie boven bij de badkamer heel duidelijk tegen de kinderen had gezegd dat als zij niet vrijwillig mee zouden gaan, zij met dwang en mogelijk met geweld uit de woning zouden worden gehaald. Het doen van deze mededelingen had niet veel tijd hoeven kosten en hiermee hadden de kinderen nog wel een (extra) kans gekregen om vrijwillig met de politie mee te gaan.

21. Ondanks deze kritische kanttekening, komt de Nationale ombudsman, het geheel overziend, tot de conclusie dat het gebruikte geweld in dit geval het doel - het terugbrengen van de kinderen naar het opvangadres - rechtvaardigde en dat het geweld niet disproportioneel is geweest. De Nationale ombudsman is dan ook van oordeel dat het recht van de kinderen op onaantastbaarheid van hun lichaam voldoende is gerespecteerd. Dit neemt niet weg dat de Nationale ombudsman zich kan voorstellen dat dit voorval voor verzoekers en hun kinderen een zeer ingrijpende, emotionele en nare ervaring is geweest.

De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk.

Ten aanzien van het boeien

22. Ook het boeien wordt beoordeeld aan de hand van het eerder genoemde behoorlijksvereiste dat grondrechten dienen te worden gerespecteerd. De Nationale ombudsman ziet het aanleggen van handboeien eveneens als een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

23. Uit artikel 22 van de Ambtsinstructie volgt dat de politie een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd handboeien kan aanleggen ten behoeve van het vervoer (zie Achtergrond, onder 1.). Verzoekers hebben gesteld dat de politie niet bevoegd was om hun zoon handboeien om te doen, aangezien hun zoon niet rechtens van zijn vrijheid was beroofd.

24. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was de zoon van zijn vrijheid beroofd vanaf het moment dat de politie hem bij zijn arm(en) vastpakte en de badkamer uithaalde. De zoon werd hierdoor immers (aanzienlijk) in zijn bewegingsvrijheid beperkt. Gelet op het bepaalde in artikel 812, eerste lid, Rv en de door de rechter verleende machtiging tot uithuisplaatsing, was deze vrijheidsberoving ook "rechtens". Het gebruik van handboeien is echter niet steeds noodzakelijk en alleen in bepaalde gevallen toegestaan. Deze zijn omschreven in de Ambtsinstructie. Er moet sprake zijn van feiten of omstandigheden die zijn gelegen in de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd op grond waarvan vluchtgevaar kan worden aangenomen of gevaar voor de veiligheid van de politie-ambtenaar, de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd of derden.

25. De Nationale ombudsman stelt voorop dat wanneer de politie helpt bij het uitvoeren van een machtiging tot uithuisplaatsing, zij extra terughoudend dient te zijn met het aanleggen van handboeien. Hierbij is van belang dat de politie in dat geval te maken heeft met minderjarige kinderen en de politie niet optreedt omdat deze kinderen worden verdacht van het plegen van een strafbaar feit. Zoals onder punt 12 is vermeld, dient het belang van het kind voorop te staan.

26. In dit geval had de zoon duidelijk aangegeven dat hij niet mee wilde. Hij had immers geschreeuwd dat hij niet mee ging. Verder staat vast dat de zoon zich verzette toen de politie zijn arm(en) beetpakte. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat dit verzet en de omstandigheid dat de politie de zoon tegen zijn wil bij zijn ouders wilde weghalen, bepaalde emoties bij de zoon teweeg zullen hebben gebracht. Deze omstandigheden in aanmerking genomen, is het aannemelijk dat de zoon op dat moment (enigszins) onvoorspelbaar was. Gezien deze onvoorspelbaarheid, het verzet van de zoon toen de politie zijn arm(en) vastpakte en de omstandigheid dat de politie samen met de zoon de trap af moest, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politie kon besluiten om de zoon te boeien. Hierbij weegt voor de Nationale ombudsman zwaar dat de politie samen met de zoon de trap af moest lopen om naar de politieauto te gaan. Door de zoon te boeien werd (zoveel mogelijk) voorkomen dat hij zich tijdens het naar beneden lopen tegen zijn verwijdering uit de woning had kunnen verzetten. Dergelijk verzet had een verdere escalatie in de hand kunnen werken waarbij ingrijpendere vormen van geweldgebruik door de politie nodig zouden zijn geweest. Daar komt bij dat het van de trap vallen op zichzelf al tot ernstige verwondingen kan leiden. Het aanleggen van handboeien was dan ook mede in het belang van het kind aangewezen.

27. Alle omstandigheden van dit geval in aanmerking nemend, komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de politie, door de zoon handboeien om te doen, het vereiste dat grondrechten - in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam - worden gerespecteerd, niet heeft geschonden.

De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk.

28. De Nationale ombudsman merkt nog wel op dat het beter was geweest als de politie de handboeien eerder bij de zoon had afgedaan. Zoals hiervoor is overwogen, dient de politie extra terughoudend te zijn bij het aanleggen van handboeien wanneer zij helpt bij het uitvoeren van een machtiging tot uithuisplaatsing. Het pas verwijderen van de handboeien bij aankomst bij het opvangadres, valt niet goed te rijmen met dit uitgangspunt en de omstandigheid dat het belang van het kind voorop dient te staan. Verder heeft de Nationale ombudsman er moeite mee dat de politie een capuchon over het hoofd van de zoon heeft getrokken. Het ging hier om een minderjarig kind dat niet werd verdacht van een strafbaar feit en ook al handboeien om had. Gelet op deze optelsom vindt de Nationale ombudsman het ver gaan om bij de zoon ook nog de capuchon over zijn hoofd te trekken. Hierbij is ook meegewogen dat uit de verklaring van betrokken politieambtenaar W. lijkt te kunnen worden afgeleid dat dit een wat standaard reactie was. W. heeft immers verwezen naar eerdere werkervaring waar het gebruikelijk was de capuchon over iemands hoofd te trekken.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Drenthe is niet gegrond.

Slotbeschouwing

In dit geval ging het om een zeer lastige en emotionele situatie waarbij het belang van de kinderen voorop dient te staan. In deze situatie komt een dilemma naar voren. Aan de ene kant was het volgens de kinderrechter en BJZ in het belang van de kinderen om niet bij hun ouders te wonen. Aan de andere kant voelt het daadwerkelijk en met geweld weghalen van de kinderen bij hun ouders akelig. Dit blijkt ook uit de verklaring van één van de betrokken politieambtenaren. Uit die verklaring komt naar voren dat deze politieambtenaar het uit huis halen van kinderen, op een slecht nieuwsgesprek na, het ergste vindt dat je kunt meemaken tijdens het werk.

Het was echter niet aan de politie om te beoordelen of het uit huis plaatsen van de kinderen daadwerkelijk in het belang van de kinderen was. De kinderrechter en BJZ hadden dit namelijk al beoordeeld. De politie mag er dan van uitgaan dat het in het belang van de kinderen is om ze uit de woning van hun ouders te halen. Het was voor alle betrokkenen beter geweest als de kinderen vrijwillig met de politie waren meegegaan, maar dat is niet gebeurd. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat de zoon van verzoekers zich als een crimineel behandeld voelde, aangezien hij geboeid en met een capuchon over zijn hoofd naar de politieauto werd gebracht. Dit lijkt er niet toe te hebben geleid dat de burens de zoon ook echt zo zien. In hun brieven nemen de burens het namelijk voor de zoon en dochter op.

De politie had in dit geval slechts een uitvoerende taak. Nu de kinderen niet vrijwillig mee gingen, kon de politie in deze situatie eigenlijk niet anders dan de kinderen uit de woning halen. De Nationale ombudsman kan zich indenken dat dit voor de kinderen en hun ouders een hele heftige en nare ervaring is geweest. Het is begrijpelijk dat ouders en kinderen bij elkaar willen blijven. In dit geval hadden de kinderrechter en BJZ echter besloten dat het op dat moment beter was voor de kinderen als zij niet bij hun ouders zouden blijven.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Achtergrond

1. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 22

1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.
2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.
3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:
 - a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd; of
 - b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt.

2. Grondwet

Artikel 11

Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

Artikel 15

1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen. (...)

3. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Artikel 5

1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure:

(...) b. indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd, wegens het niet naleven van een overeenkomstig de wet door een gerecht gegeven bevel of teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren;

(...) d. in het geval van rechtmatige detentie van een minderjarige met het doel toe te zien op zijn opvoeding of in het geval van zijn rechtmatige detentie, teneinde hem voor de bevoegde instantie te geleiden.

4. Politiewet 1993

Artikel 8

1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

5. Burgerlijk Wetboek Boek 1

Artikel 261

1. Indien dit noodzakelijk is in het belang van de verzorging en opvoeding van de minderjarige of tot onderzoek van diens geestelijke of lichamelijke gesteldheid, kan de kinderrechter de stichting, bedoeld in artikel 1, onder f, van de Wet op de jeugdzorg op haar verzoek machtigen de minderjarige gedurende dag en nacht uit huis te plaatsen. De machtiging kan eveneens worden verleend op verzoek van de raad voor de kindbescherming of van het openbaar ministerie.

6. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Artikel 812

1. Iedere beschikking betreffende de gezagsuitoefening over minderjarigen, de beschikkingen ingevolge de artikelen 253s, 261, 326 en 336a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek daaronder begrepen, geeft degene aan wie deze minderjarigen ingevolge de beschikking tijdelijk of blijvend worden toevertrouwd, van rechtswege het

recht tot het aan hem doen afgeven van deze minderjarigen, zonodig met behulp van de sterke arm.

7. Wetsgeschiedenis

Memorie van Toelichting (TK, 1992-1993, 23003, nr. 3, p. 47)

(...) Dit betekent dat, indien de rechter machtiging verleent voor plaatsing in een soort voorziening, hij een bevel kan geven tot afgifte van de minderjarige aan de gezinsvoogdij-instelling, die, zodra een concrete voorziening beschikbaar is, zonodig de hulp van politie en justitie kan inroepen teneinde de plaatsing te effectueren.

Nota naar aanleiding van het eindverslag (TK 1993-1994, 22487, nr. 9, p. 6)

(...) Ter vermijding van onduidelijkheden over de vraag of de politie medewerking moet verlenen aan de effectuering van afgiftebeschikkingen neem ik het voorstel van de leden van de PvdA-fractie en de SGP-fractie om aan artikel 812 toe te voegen <zonodig met behulp van de sterke arm> gaarne over.